

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 28 april 1896, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag af allmänna medel till döfstumskoldistrikt, som till enskild undervisningsanstalt öfverlemnadt sinnesslött döfstumt barn.

Uti en den 14 sistlidne februari till Riksdagen aflåten proposition (n:o 39), som öfverlemnats till förberedande behandling af det sammansatta stats- och lagutskottet, har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att för sin del medgifva,

att döfstumskoldistrikt, hvars skolstyrelse funne lämpligt att på distriktets bekostnad till enskild undervisningsanstalt öfverlemnadt sinnesslött döfstumt barn, som är mottagligt för undervisning, finge uppbära för hvarje sådant barn lika stort årligt statsbidrag, som enligt kungörelsen angående anslag af allmänna medel till döfstumskolor den 31 maj 1889 skulle hafva tillkommit distriktet, om barnet varit intaget i af distriktet anordnad skola; dock under vilkor, att de lärare, som vore anställda vid den anstalt, dit barnet blifvit öfverlemnadt, hade den behörighet, som i lagen angående döfstumundervisningen den 31 maj 1889 vore föreskrifven, och att vederbörande inspektör funne barnets vård och undervisning tillfredsställande; samt att nu ifrågakomna statsbidrag finge utgå af förslagsanslaget till befrämjande af döfstumundervisningen.

Från åberopade statsrådsprotokollet får utskottet här meddela följande.

Sedan lagen om döfstumundervisningen den 31 maj 1889 utkommit, hade de särskilda skoldistriktet hittills sörjt hvart och ett för alla sina döfstumma barns undervisning, efter hvilken metod än denna meddelats, och, så vidt för departementschefen vore bekant, hade undervisningen medfört så goda resultat, som billigtvis kunnat begäras. Emellertid syntes den erfarenheten hafva vunnits, att undervisningen af de tecknande barnen blefve för skoldistriktet jämförelsevis dyr.

Med anledning deraf hade styrelsen öfver institutet för döfstumma i Hjorted, hvilket numera, sedan de särskilda skoldistriktet öfvertagit undervisningen af sina döfstumma barn i af distriktet sjelfva upprättade skolor, ej hade utrymme för sin verksamhet, erbjudit sig att på vissa vilkor öfvertaga undervisningen af sådana sinnesslöa döfstumma barn, som befunnes mottagliga för undervisning i döfstumskola. Härigenom skulle institutet, hvilket vore grundadt genom frivilliga sammanskott och donationer till främjande af döfstumma barns undervisning, och som för närvarande utom byggnader på egen grund egde donerade fonder till ett belopp af 33,000 kronor, fortfarande kunna verka i döfstumundervisningens tjänst, på samma gång som det minskade kostnaderna för döfstumundervisningen i de skoldistrikt, som ville sända ifrågavarande barn till institutet för att der undervisas och uppfostras. Men en förutsättning för att skoldistriktet skulle kunna bereda sig någon lättnad i omkostnaderna för de döfstumma barnens undervisning genom att sända en del af dem till institutet i Hjorted vore, att skoldistriktet för hvart och ett af dessa barn erhöle lika stort bidrag af statsmedel, som om barnen undervisades i distriktets egna skolor. För att utverka detta hade styrelsen öfver döfstuminstitutet i Hjorted i skrifvelse till Kongl. Maj:t gjort anhållan, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att medgifva en sådan förändring i kongl. kungörelsen angående anslag af allmänna medel till döfstumskolor den 31 maj 1889, att det högre statsbidraget, 250 kronor för hvarje barn för år räknadt, måtte tillförsäkras döfstumskola, anordnad af skoldistrikt, äfven i det fall, att skolstyrelsen funne lämpligt att på distriktsskolas bekostnad till undervisning och uppfostran inackordera de sinnesslöa döfstumma barn, som vore mottagliga för undervisning, vid institutet för döfstumma i Hjorted eller vid annan enskild döfstumskola.

Som stöd för sin anhållan hade styrelsen yttrat, att det vid den grundläggande undervisningen alltid visade sig, att af en grupp nyintagna elever några vore sinnesslöa och till följd deraf urständsatta att kunna följa med sina bättre begåfvade kamrater. Då de sålunda icke kunde undervisas tillsammans med dessa, måste vid hvarje distriktsskola en särskild afdel-

ning bildas för de sinnesslöa döfstumma barnen, och särskilda lärare anställas för dem. Men emedan antalet af dessa sinnesslöa i allmänhet ej beräknades större än omkring 10 % af de intagna, blefve följdén, att denna afdelning sönderfölla i flera mindre afdelningar med endast några få elever i hvarje, hvilket gjorde det nödvändigt antingen att för dem anskaffa jemförelsevis flera lärare än för de mera begåfvade, i hvilket fall misshushållning med lärarekrafter uppstode och undervisningen fördyrades, enär en lärare, ehuru han samtidigt ej kunde undervisa mer än en klass, lika väl kunde undervisa en större med 10 à 12 barn som en mindre med halfva detta antal och derunder, eller ock att i ekonomiskt intresse inskränka lärarekrafterna så mycket som möjligt, så att en och samma lärare finge undervisa flera mindre afdelningar, i hvilket fall hans tid och krafter för mycket splittrades, och hvarje afdelnings eller elevs undervisning i samma grad försummades.

Med anledning här af och på grund af föreskriften i § 13 mom. 5 af lagen angående dömstumundervisningen, att det särskildt borde tillses, att icke undervisningen å tallinien blefve lidande derigenom, att dess lärjungar obehörigen sammanfördes med lärjungarne å de öfriga linierna, hvilket uppenbarligen säkrast förekommes derigenom, att de svagast begåfvade barnen, som hänfördes till teckenlinien, undervisades i särskild anstalt, hade styrelsen för döfstuminstitutet i Hjorted i augusti månad 1894 förfrågat sig hos styrelsen öfver andra döfstumskoldistriktet, huruvida denna funne lämpligt och med sina intressen förenligt att mot en årlig afgift af 300 kronor för hvarje elev vid institutet i Hjorted inackordera sina sinnesslöa, bildbara elever. Sedan styrelsen öfver nämnda skoldistrikt med anledning deraf ingått till Kongl. Maj:t med förfrågan, om det högre statsbidraget, 250 kronor för elev, kunde påräknas för distriktets sinnesslöa barn, som på distriktsskolans bekostnad åtnjöte undervisning och underhåll vid enskild döfstumskola, hade Kongl. Maj:t på grund af ordalydelsen i ofvan berörda kungörelse ej kunnat medgifva, att ett statsbidrag af 250 kronor för elev vid sådant fall erhöles.

Beträffande berörda af styrelsen öfver institutet för döfstumma i Hjorted hos Kongl. Maj:t gjorda framställning hade utlåtanden inhemtats från skolstyrelserna i de särskilda döfstumskoldistriktén. Af dessa utlåtanden, för hvilka närmare redogörelse lemnas å sid. 8—10 i statsrådsprotokollet, framginge att under tiden från år 1889, då döfstumskolväsendet fick sin nuvarande anordning, den erfarenhet vunnits, att undervisningen af sinnesslöa döfstumma barn, som vore bildbara, blefve för de särskilda distriktén jemförelsevis dyr. Derför syntes ock den meningen, att det vore

en fördel, om distrikten hade tillfälle att sända dylika barn till särskildt för dem afsedda skolor, blifva allt mer rådande.

En af skolstyrelserna förmenade, att dylika skolor borde helst upprättas af staten, enär man derigenom kunde hafva större trygghet för att undervisningen blefve tillfredsställande. Det syntes dock departementschefen, som om man genom bestämmande af vissa vilkor för erhållande af statsunderstöd skulle kunna vinna erforderlig säkerhet för att sinnesslöa döfstumma barn erhöles fullt nöjaktig undervisning äfven uti enskilda skolor. För öfrigt skulle sannolikt statens utgifter för undervisningen af de barn, hvarom här vore fråga, blifva långt större, om den skulle upprätta särskilda skolor därför, än om den understödde enskilda skolor, som ville åtaga sig den här ifrågavarande undervisningen.

En förutsättning för att döfstumskoldistriktet skulle få någon minskning i utgifterna för döfstumskolväsendet genom att sända de sinnesslöa döfstumma till enskilda skolor, vore, såsom af styrelsen öfver döfstuminstitutet i Hjorted framhållits, att de för sådana barn erhöles lika stort statsbidrag som för dem, hvilka undervisades i distriktets egna skolor.

De flesta skolstyrelserna hade därför förordat den af styrelsen öfver döfstuminstitutet i Hjorted hos Kongl. Maj:t gjorda anhållan.

Endast skolstyrelsen i sjunde distriktet hade ej tillstyrkt bifall till nämnda begäran. Huruvida de enskilda döfstumskolorna kunde och borde för ändamålet användas, derom vågade nemligen sagda skolstyrelse ej uttala sig, då den ej kände, huru många elever dessa kunde emottaga, ej heller om de låge så till, att alla distrikten utan allt för stora kostnader kunde till dem sända sina teckenelever.

Med anledning af hvad skolstyrelsen i sistnämnda distrikt anförde, har departementschefen fäst uppmärksamheten derpå, att det nu ej vore fråga om att vidtaga några definitiva anordningar för de sinnesslöa döfstumma barnens undervisning, utan att det endast gälde att tillförsäkra skoldistriktet, som *frivilligt* ville öfverlemna dylika barn till döfstuminstitutet i Hjorted eller till annan enskild döfstumskola för att der uppföstras och undervisas, rätt till lika stort statsbidrag, som nu utginge till barn, som underhöles och undervisades i distriktsskola. Derigenom att en sådan rätt beviljades, komme icke endast det distrikt, som ville begagna sig af döfstuminstitutet i Hjorted, att få lättnad i sina utgifter för döfstumundervisningen, utan nämnda institut blefve satt i tillfälle att fortfarande få använda sina byggnader och donationer till det ändamål, för hvilket de vore afsedda. Dertill komme, att en sådan anordning, hvarom här vore fråga, ej medförde några ökade utgifter för staten. Skulle döfstuminstitutet

i Hjorted icke kunna mottaga alla döfstumma sinnesslöa barn, som anmäldes till intagning der, eller skulle skoldistrikt, som ej ville i egna skolor låta undervisa sådana barn, ej för afståndet kunna utan allt för stora kostnader sända dem till Hjorted, torde annan enskild skola finnas benägen att för dem anordna undervisning.

Beträffande de vilkor, som borde fastställas, för att för döfstumt sinnesslött barn, som intoges i Hjorted eller annan enskild döfstumskola, lika stort statsbidrag måtte utgå, som för barnet skulle hafva utbetalts, om det varit intaget i distriktsskola, borde man — yttrar departementschefen vidare — vid deras bestämmande hafva till ögonmärke, att barnen måtte få lika god vård och undervisning i den enskilda skolan som i distriktsskolan. Det syntes därför billigt och lämpligt, att stadgande meddelades derom, att, om skoldistrikt läte undervisa sinnesslöa döfstumma barn i döfstuminstitutet i Hjorted eller i annan enskild döfstumskola, det egde rätt att uppbära för hvarje sådant barn ett årligt statsbidrag af 250 kronor, så vida undervisningen i nämnda läroanstalter handhades af lärare med samma kompetens, som vore föreskrifven för lärare i distriktsskola, samt vederbörande inspektör funne undervisningen tillfredsställande.

Emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet icke haft något att erinra, hvadan utskottet hemställer:

a) att Riksdagen må för sin del medgifva, att döfstumskoldistrikt, hvars skolstyrelse finner lämpligt att på distriktets bekostnad till enskild undervisningsanstalt öfverlemna sinnesslött döfstumt barn, som är mottagligt för undervisning, må uppbära för hvarje sådant barn lika stort årligt statsbidrag, som enligt kungörelsen angående anslag af allmänna medel till döfstumskolor den 31 maj 1889 skulle hafva tillkommit distriktet, om barnet varit intaget i af distriktet anordnad skola; dock under vilkor, att de lärare, som äro anställda vid den anstalt, dit barnet blifvit öfverlemnadt, hafva den behörighet, som i lagen angående dömstumundervisningen den 31 maj 1889 är föreskrifven, och att vederbörande inspektör finner barnets vård och underhåll tillfredsställande; samt

b) att Riksdagen må besluta, att nu ifrågakomma

statsbidrag må utgå af förslagsanslaget till befrämjande af döfstumundervisningen.

Stockholm den 28 april 1896.

På det sammansatta utskottets vägnar:

GOTTFRID BILLING.
